

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
lesv, Cvrsvs Theologicvs**

iln decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Secvndam Secvndæ, & Tertiam Partem D. Thomæ

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

XLII. Vtrum diuisio rerum sit de iure naturæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94839](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94839)

est totum modum, & causa restituendi; atque impossibile est, ut quod in multis est vni forme, eiusdemque profus rationis causet inter illos inaequalitatem, & ordinem disconformem prioris, & posterioris.

Art. 1. Resp. Ante ordinem creditorum, & rerum debitarum pramittendum est quibus debeat fieri restitutio eorum, quæ debentur. Quæ de re tres regulæ obseruandæ sunt. Prima regula est: debita incerta, seu quorum creditor, vel ignoratur, vel conueniri non potest, si per iniustitiam contracta sunt, pauperibus, vel Ecclesiæ, seu pijs locis restitui debent; sin minus, absque iniustitia potest debitor ea sibi retinere. Prima pars constat ex c. cum tu de vsuris, idemque esse de iure naturæ apparebit quæst. 43. licet oppositum sit valde probabile ob communio rem doctorem consensum. Altera pars probatur, quia nullo iure, nullaque æquitatis ratione possessor innocens posthabetur alijs, aut constringitur sibi alios præferre de cætero aequales. Ergo talia debita potest sibi retinere.

Art. 2. Secunda regula est: debita certa, quorum videlicet creditor scitur, & conueniri potest, siue is sit persona particularis, siue multitudo aliqua determinata, & discernibilis ab alijs non creditoribus, restituenda sunt per se ei, à quo accepta fuit res, vel cui damnum illatum fuit. Quod patet, quia ijs competit ius, respectu talium debitorum, ac proinde si non adfit legitima aliqua exceptio contra tale ius, proculdubio illis fiet iniuria restitutione omi ssa, vel alteri facta.

Art. 3. Tertia regula est: fieri nihilominus potest per accidens, ut nulla sit obligatio restituendi immediate vero domino, si videlicet is, apud quem est res alterius, vel aliter aliquid alteri debet, acquirit ius prouidendi rei suæ rem alterius in alium, quam verum dominum immediate transferendo, ut qui bona fide emit equum à fure; qui soluit creditori sui creditoris, quod ex eadem causa vti que debebatur, quo pacto debetur pensio pro domo locatori, & illi, à quo is ipsam conduxerat prius: & qui emit ius, quod alius habebat aduersus suum creditorem; hi enim non tenentur quidquam immediate restituere vero domino rei, aut suo aliunde creditori; sed satisfaciunt restituendo mediatè, & sic prouidendo rei suæ iuxta ius sibi quæsitum.

Art. 4. Iam, quod ad ordinem attinet; certum primum est debita certa quibusuis incertis præferri. Quia verum illorum ius competit ijs, quibus ea solui debent; secus verò ijs, quibus posteriora hæc soluenda sunt. Certum rursus est res, quæ extant in propria specie, & quatum dominium nondum acquisitum fuit debitori, quocumque demum titulo apud illum reperiantur, restituendas esse ante omnia creditoribus earum. Quia ipsi habent; reliqui verò creditores non habent ius in talibus rebus. Dicendum denique est creditoribus personalibus non privilegiatis omnibus æqualiter soluendum esse secundum proportionem debitorum, siue tempore priores, siue posteriores sint, quia prior creditor nihil præiudicat posteriori, cum persona debitoris æquè, & eodem modo omnibus adsit, siue prius, siue posterius occurrat ijs, quibus obligatur.

Art. 5. Quare illa regula iuris: qui prior est tempore, potior est iure; solummodò habet locum in creditoribus hypothecarijs concurrentibus in eodem pignore: quia creditor hypothecarius acquirit ius in re, à quo deijci non potest per posteriorem pactionem alterius absque adminiculo sui consensus impliciti, vel expliciti. Quod additur propter hypothecarium, qui adiicit hypothecam specialem post generalem. Eo namque ipso videtur cedere hypothecæ generali,

dum non deficit specialis posterius adiuncta. Creditores privilegiati, qui non ex natura rei, nec ratione aliqua vniuersali, cuius ductum sequuntur quæstiones istæ, sed ex rationabili dispositione speciali legum præferuntur creditoribus non solum personalibus, sed etiam hypothecarijs, qui proculdubio sunt priores personalibus non privilegiatis, recensentur à Cardinali de Lugo disp. 20. sect. 6. & ab alijs communiter in præsentem. Quoad reliquos constat ex dictis dari ordinem restitutionis, & qualis ille sit ex parte, tum creditorum, tum rerum debitarum.

Art. 6. Ad rationem dubitandi: sicut vnus habet ius ad magnas diuitias; alius ad paruas; alius, respectu rei pretiosæ; alius, respectu vilis; & tamen in vtròque datur ius proprietatis formaliter vni forme, & materialiter tantum diuersum, ita contingit vnum habere ius, ut prius sibi solvatur, quam alteri, seu ad locum priorem, & alius tantum ad locum posteriorem, quin propterea habeant iura specie diuersa formaliter; cum omnia eiusmodi iura dent æqualem obligationem, respectu rei, & loci pertinentis ad vnumquemque, atque in hoc essentialiter consistat ratio formalis iuris. Causæ excusantes ab obligatione restituendi, de quibus hic erat immediatus agendi locus, commodius exponuntur obiter in quæstionibus sequentibus, quatenus possunt esse aliqua disputationis materia.

QVÆSTIO XLII.

Vtrum diuisio rerum sit de iure naturæ?

Idè Videtur esse contra ius naturæ. 1. Quia, quæ aliquo iure habent vnum communem dominum, non possunt inuicem eo domino diuidi inter plures, quin fiat contra tale ius. Omnia autem, quæ pertinent ad homines habent vnum communem dominum Deum iure naturæ, ut patet ex 24. Iob. quem constituit alium super terram; aut quem posuit super orbem, quem fabricatus est? Et ex illo Ps. 1. Domini est terra, &c. Atque hoc dominium nec deficit, nec deficere potest. Ergo est contra ius naturæ, ut quæ pertinent ad homines diuidantur inter homines.

2. Omnia sunt omnibus communia, de iure naturæ. Deus enim, cuius voluntas rerum naturis conformis est, totum ius naturæ instituens, præfecit vnū quemlibet hominem rebus omnibus, quæ ad vtilitatem hominum factæ sunt, ut patet ex Ps. 8. Omnia subiecisti sub pedibus eius; Nempe hominis: 1. ad Corinth. 5. omnia, vestra sunt. Gen. 1. faciamus Hominem ad imaginem, & similitudinem nostram, & præsit piscibus maris, &c. In quibus omnia promiscuè adscribuntur singulis; ac specialiter in loco Genesis; quod homo præsit piscibus maris, & sic de cæteris, refertur ad rationem imaginis, quæ vnicuique homini seorsim conuenit æqualiter, ac totaliter. Ergo diuisio rerum contradi cit iuri naturæ.

3. De iure naturæ est, ut homines sint amore, & charitate inuicem coniuncti. Ergo est contra ius naturæ, ut habeant res inuicem diuisas. Patet consequentia, quia ex diuisione rerum nascitur diuisio personarum, sicut è conuerso ex indiuisione beneuola personarum, nascitur indiuisio, & communitas rerum iuxta illud vulgare ex Philosopho amicorum omnia sunt communia.

Art. 1. Resp. Ad maiorem, & magis intimam intelligentiam eorum, quæ hucusque dicta sunt, plurimum conferet indagare originem iurium, quæ ducitur ex primæua rerum diuisione; idque ipsum est omnino necessarium ad statuendum de his, quæ deinceps

deinceps dicenda sunt de specialibus iuribus, & specialibus tum iustitiæ distributiue, tum commutatiue obligationibus, & actibus. Sciendum itaque est bona vniuersim omnia, quorum homines sunt capaces duplici genere contineri. Alia namque sunt, quibus intrinsecè constituuntur, aut perficiuntur, vt anima, & corpus, sapientia, & probitas, sanitas, & pulchritudo. Alia verò sunt extrinseca, vt agri, & domus, cibi, & vestes. Bona extrinseca sunt in duplici rursus differentia. Alia enim sunt, quorum mensura determinata, respectu cuiusque dependet à magnitudine, & paruitate bonorum vnumquemque afficientium intrinsecè; vt fama, & honor; laus, & amor. Alia verò sunt, quorum mensura determinata est extra ipsum hominem, quæque proinde absque vlla eiusdem iniuria possunt esse plura, vel pauciora nulla in ipso homine præexistente diuersitate, vt patet in exemplis modò prælatis aliorum bonorum extrinsecorum.

Art. 2. Diuisio bonorum pertinentium ad intrinsecam hominis constitutionem, & perfectionem descendit omninò determinatè ex iure naturæ. Cum enim homini, vt potè naturaliter libertate prædito conueniat ex natura rei, vt sit gratia sui, patet animam cuiusque, & corpus, & vtriusque vnionem esse gratia eiusdem ex natura rei, ac proinde ipsum hominem esse finem, ad quem ea ordinantur ex sua natura; Quod est ea esse sua ipsius ex natura rei, iuxta expositionem sùtatis traditam quæst. 3. Cætera, quæ hominem intrinsecè perficiunt, sunt accidentia ipsius, aut adharrent eidem ad modum accidentium. Accidens autem ex sua natura est entis ens, & respicit tanquam finem subiectum, quod perficit tanquam finem subiectum, quod perficit, ac proinde eadem ratione est suum ipsius ex natura rei independentèr à noua libera cuiusquam dispositione.

Art. 3. Non longè ab simili ratione sunt sua cuiusque ex natura rei ea bona extrinseca, quorum mensura omninò determinata, respectu singulorum sunt bona eorundem intrinseca. Dictum namque est in eadem illa quæst. 3. ex D. Thoma ea etiam esse sua cuiusque, quæ eidem secundum proportionis æqualitatem debentur. Ea autem cuiusque bona extrinseca, quorum mensura omninò determinata ex natura rei, sunt bona eiusdem intrinseca, patet eidem deberi secundum proportionis æqualitatem. Aliàs enim non deberent inde mensurari omninò determinatè ex natura rei. Ratio vltior horum est, quia bona cuiusque intrinseca, & quæ inde omninò determinatè mensurantur, ita sunt in eius vtilitatem ordinata, vt nulla hominum libera dispositione, aut mutua conuentione fieri possit, ne sint eidem vtilia, aut vt in similem alterius vtilitatem conuertantur. Nec enim fieri potest, vt salus, & honor alicuius, non sint vtilis eidem, aut vt alteri sint eodem modo vtilis, seu sint vsque ad eò vtilis, & sic de cæteris à fortiori. Quæ autem ex natura rei hoc habent, vt vtilitati alicuius sint determinatè deuincta, necesse est ex natura rei esse sua eiusdem. Diuisio igitur vtriusque huius generis bonorum est constituta iure naturæ, & suum quisque illorum peculium habet independentèr ab hominum placito ex suppositione, quod existant.

Art. 4. Cætera bona extrinseca homine inferiora ita sunt in hominum vtilitatem ordinata ex natura sua, vt nullum determinatè hominem potius, quàm quemlibet alium; aut totam hominum collectionem potius, quàm partem eorum, aut quàm aliquem vnum hominem determinatè respiciant tanquam finem suum ex natura sua præterquam cælum, & aër, quibus intrinsecum est, vt sint omnibus communia. Vnde fit, vt nulla superaddita lege, ac dispositio-

ne vltra naturalem, omnia ea bona mansura fuissent promiscuè communia. Qua de causa communiter dicitur omnia esse communia de iure naturæ. Ipsum nihilominus ius naturæ præscribit mortalibus, vt fieret, præscribitque semper, vt conseruetur, ac propagetur eiusmodi rerum diuisio. Quod esse omninò conueniens, nec eam diuisionem honestè prætermitti potuisse, atque esse necessariam triplici ratione probat efficaciter D. Thomas quæst. 66. art. 2.

Art. 5. Primum nimirum, vt homines reddantur solliciti, ac diligentes. Omnes enim naturaliter negligunt, quæ sunt communia comparatione eorum, quæ sunt propria. Et cuius durum est, laborem esse specialiter suum; bonum verò ex labore resultans esse alijs secum commune. Vnde facile relinquit curam alteri; vt habeat commodum sine onere; singulis autem hac ratione propensis in otium, atque sperantibus meliora de socijs, aut si non sperent, nolentibus cum iactura propria prodesse alijs, aut inter hanc spem, ac desperationem hærentibus deservitur, ac dilapidatur bonum commune. At ratione contraria in bonum quisque proprium incumbit diligenter, certus quod sibi arat, sibi occat, & quod suum otium sibi nocet, nec ab alio supplendum sit.

Art. 6. Deinde confusio vitanda interest plurimum, quod curas quisque suas seorsim habeat circa rem determinatam. Quare genus humanum pessimè haberet summa omnium inter se confusione implicatum, si omnibus æqualiter, & promiscuè incumbere cura circa omnia, accurrentibus multis ad eandem rem; vel si non accurrant auertente singulos plurimorum exemplo, ne quis quidquam aggrediatur.

Art. 7. Denique inter eos, qui communiter, & indiuisim aliquid possident, facile, ac frequenter suboriuntur iurgia. Quapropter si omnia omnibus mansissent communia, pax, & tranquillitas mutua hominum, subsistere minimè potuisset in statu absolute tolerabili. Porro hæc tria malorum genera eò sunt maiora, quò maior est eorum multitudo, quibus bona sunt communia.

Art. 8. Adde sublata rerum diuisione nullum, aut vix vllum superesse locum liberalitati, misericordiae, beneficentiæ, gratitudini, & similibus virtutibus, quarum opus est alijs erogare de proprio. Deesset itaque maximum humani generis decus, ac ornamentum, & mutuae beneuolentiæ, ac charitatis vinculum, vel maximum. Adde rursus vitandis his omnibus malis imminetibus ex communione rerum omnium opus esse magna quadam eorum perfectione, quibus illæ essent communes, qualis perfectio de tota, vel etiam magna omnium hominum multitudine sperari minimè potest, saltem pro præsentī misero statu naturæ humanæ lapsæ vniuersaliter in peccatum, atque per illud corruptæ. Opus præterea foret superioritate, ac iurisdictione alicuius supra cæteros, qui congruenter diuideret opera, ac labores, confusio- nem tolleret singulorum in singula directione, & pacem, ac tranquillitatem foueret diremptis iurgijs, aut præoccupatis.

Art. 9. Ea autem ipsa superioritas, ac iurisdic- tio dari non potuisset qualis in eos fines necessaria est, & sufficiens, si nulla facta fuisset diuisio officiorum, ac rerum per liberam hominum dispositionem. Officio- rum quidem, quia nullus subest alterius superioritati, ac iurisdictioni ex natura rei, nec datur differentia pu- ræ naturalis, & vltimò determinata superioris, & subditi; cum vnus quilibet sit æquè liber, ac sui iuris, & gratia sui ex natura rei; sintque præterea plures idonei ad regendum, & plures idonei ad paren- dum. Rerum verò, quia redirent eadem inconue- nientia, si vel vnus tantum homo præesset immediatè toti humano generi quoad omnia, vel plures habe- ren

rent ex aequo, ius ingerendi se in eandem omnium rerum dispositionem, ita ut singuli diuersos quidem dirigerent homines, circa tamen res omnes eandem: Constat igitur ex his diuisionem rerum fuisse, & esse omnino necessariam, eamque quoad aliqua factam esse immediate iure naturae, quoad alia per liberam hominum conventionem, ex praescripto iuris eiusdem naturalis.

Ad 1. Dictum est quaest. praesertim 5. & 19. Deo non conuenire ius proprietatis quoad utilitatem, & usus viles rerum, respectu sui, sed omnem earum utilitatem relictam esse substantijs rationalibus creatis. Quapropter ita est rebus omnibus essentiale, ut subint directioni, ac prouidentiae diuinæ; ut nihilominus iura utilitatum diuidi possint inter homines. Deinde, quæ sunt propria vnius possunt diuidi inter plures ex consensu eiusdem, quatenus ille consenserit. Deus autem, ut dominus vniuersorum, quod in illis locis scripturae manifestatur non solum consentit, sed etiam praecipit lege sua naturali, quæ includitur essentialiter in iure naturæ, prout liquet ex eadem quaest. 5. & ex priori parte quaest. 7. Praecipit inquam, vt res omnes diuidantur inter Angelos, & homines, prout ipsorum interest, ut apparet ex discursu superiori. Est igitur conformis iuri naturæ diuisio rerum, & quoad partem earum inducta per ipsum est immediate.

Ad 2. Ita sunt omnia exteriora indifferentia ex se ad quoslibet, & communia de iure naturæ, ut ipsum ius naturæ praescribat singulorum rerum ad singulos homines distributionem, ac diuisionem communem, & singulorum bono congruentem. Quapropter loca illa scripturae accipienda sunt de subiectione rerum omnium, respectu totius hominum collectionis cum distributione, atque appropriatione accommodata, respectu singulorum. Hoc nimirum conuenit homini ratione suæ similitudinis specialis cum Deo, ut participet vim dominatiam ipsius, cum partitione rerum, & iurium multiplicatione correspondente multiplicati numericae eiusmodi similitudinem cum Deo consecuta ad multiplicationem hominum.

Ad 3. Vitio humanæ naturæ fit, ut nulla arte omne incommodum tolli possit ab hominum mutua inter se coniunctione sociali. Ceterum ex rationibus D. Thomæ, & alijs insuper adiunctis superius, manifestè apparet incommoda futura fuisse longè maiora, etiam quoad mutuam pacem, ac benevolentiam, si nulla prorsus facta fuisset diuisio rerum exteriorum. Cum igitur ratio naturalis dicat inter mala impossibilia, & copulatiuè inuitabilia, eligenda esse, quæ minora sunt, patet eadem ratione praecipiente factam esse rerum diuisionem. Quod dicitur amicorum omnia esse communia, accipitur de communitate ex affectu, & inclinatione ipsius amicitiae, quoad usus necessarios ad communem amicorum felicitatem; non verò de confusione iurium pertinentium ad vnumquemque eorum; siquidem ex eorum retenta distinctione suboriuntur, ut supra indicatum est, opera, & officia mutua liberalitatis, misericordiae, gratitudinis, & similia, quibus amicitia fouetur, & quibus non esset locus subintrante iurium confusione, certè non pareret locus tam amplius, quam est necessarius, respectu totius omnium hominum multitudinis, mutuo benevolentiae foedere vniuersaliter, & particulariter copulandæ.

QVÆSTIO XLIII.

Vtrum diuisio rerum exteriorum fieri potuerit arbitrio hominum utcumque libuisset?

Videtur ita fieri potuisse. 1. Quia quod ad utilitatem alicuius totaliter ordinatur, totaliter subiacet eius voluntati, ut disponat utcumque libuerit, ita saltem, ut sit valida dispositio qualitercumque ipse disposuerit. Dictum autem est sæpè res omnes exteriores esse totaliter ordinatas ad utilitatem hominum. Ergo homines potuere eas diuidere, atque de illis disponere saltem validè, utcumque libuisset.

2. Quod viget consensu, & voluntate vniiformi omnium vniuersum nationum, & gentium non amplius dubitatur, quin sit iustum, ac honestum; certè non dubitatur de valore dispositionum nihil inde exorbitantium. Dubitari autem eo non obstante posset, si posset esse, aut inhonesta, aut inualida dispositio, ac diuisio rerum facta communi omnium conventionem, ac arbitrio, utcumque libuisset. Quia videndum nihilominus superesset, an disposuissent, ac diuisissent eo determinatè modo, quo solo licet, ac valet eorum dispositio.

Art. 1. Resp. Constat ex quaest. precedenti diuisionem rerum exteriorum indifferentium ex se, tametsi de iure naturæ non sit formaliter, & immediate, atque omnino determinatè; esse tamen de iure naturæ præceptiuè, ac vagè. Ita videlicet, ut liberum hominibus fuerit talem, vel talem rerum diuisionem instituere pro libito, quin agerent contra ius naturæ, non tamen, ut nullam prorsus facerent diuisionem. Verum neque istam ipsam electionem diuisionis, ac modi diuidendi vsque adeo liberam, & indifferentem relinquit ius naturæ, ut nullas praescriperet condiciones, quibus non praestitis leges, ac conventiones diuisionum euaderent inhonesta, inod, & nullitatis vitio laborarent. Cum enim res istæ exteriores in omnium, ac singulorum hominum utilitatem sint ordinatæ intrinsecè ex sua natura, sintque deuinctæ naturæ humanæ secundum se, quatenus easdem erogauit Deus aequali erga omnes homines amore, ac voluntate antecedenti; siquidem omnes fecit aequè bonos in natura, neque eius amor inaequalis esse possit, erga obiecta aequaliter bona in se, quatenus aequaliter bona sunt: cumque homini nihil facere liceat contra naturas rerum, & contra diuinam voluntatem antecedentem beneplaciti. Cum inquam hæc ita se habeant patet diuisionem rerum quatenus factam arbitrio hominum honestam, ac validam minime esse potuisse, quin omnium, ac singulorum hominum utilitati, & felicitati aequè consulcret.

Art. 2. Prima igitur eademque præcipua, & categorica se continens conditio iustæ, & validæ diuisionis est, ut omnes homines nulla facta exceptione eidem forti committat, eandemque omnibus quouis tempore existentibus spem, ac facultatem faciat quantum est de se augendi cumulum bonorum suorum. Aliàs enim lex humana faceret inaequales, quos lex naturalis, eademque diuina fecisset aequales, idque solum ex voluntate legislatorum ante omnem earum circumstantiarum varietatem, pro quibus lex naturalis à Deo lata esset, atque omnibus aequaliter prouidisset. Quapropter, si lex humana ex se præcisè inaequalis, respectu diuersorum hominum, posset esse valida, fieri posset, ut voluntas hominis præualeret contra diuinam. Nec enim valida esse posset, quin redderet inualidam, ac nullam eam, cui esset contraria. Quod autem voluntas diuina, per quam viget